

“جاڭا، ساپالى، ەرەكشە” بولۇپ جەمىس ورمانى كاسپى سالاسىنىڭ دامۇنىغا جاڭا قوزغاشى قۇت ۋىسەدى

9 - ايدىڭ 12 - كۈنى، شىلان ەگەتن دىققاندار شىلان رىكتەۋدە. قازىر كۇشار قالامى ۇچا قالاشى كوكونىس جاڭا قىستامىنداى شىلان ۇنىم الۇ مەزگىلىنە ۇوتى، شىلان ەگەتن دىققاندار شىلاندىن جەدەل ۇزىپ بازارغا شىعارۇدا.

□ انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىسى

“جۇزىم، المۇرت، المپا، ورنىك، ەنجۇر، انار … “جەمىس - جىدەك مەكەنى” دەگەن تاماشا اتى بار شىنجياڭدا جەمىس ورمانى ەگىلگەن جەر اۋدانى مولشەرمەن 18 مىلليون 500 مىڭ مۇ، بۇكىل ەلدەگى جەمىس ورمانى ەگىلگەن جەر اۋدانىنىڭ %13نى يەلەيدى، ول بۇكىل ەلدەگى نە. گىزگى جەمىس ورمانى ۇندىرىس اۋماقتا. رىنىڭ ىبرى. تالاي جىل ۇزدىكىسىز ىش. كەرەلەي قۇلىشىۋ ارقىلى سورتى الۋان ۇتۇرلى ۇرى ارقايسىنىىڭ ۇز باسەمدە. تارى بولۇ رايونىمىز جەمىس ورمانىنىڭ “جاڭا، ساپالى، ەرەكشە” بولۇپ جولمەن ۇجۇرۇنىڭ تەتىكىگە اينالدى.

شىلان — لوپ اۋدانىنداى ىبرىنىشى ۇلكەن جەمىس كاسپى سالاسى، بۇكىل اۋدان بويىنشا شىلان ەگىلگەن جەر اۋدانى 200 مىڭ مۇغا تايلايدى، 10 مىڭنان استام شارۋا شىلان ەگۇ ارقىلى كىرىستەرىن ارت. تىرىپ وتىر، سورتىن كوپەيتۇ لوپ اۋدانى. نىڭ شىلان كاسپى سالاسىنىڭ باسەمدىىن ارتتىرۇدىڭ ماڭغىدى جولىنا اينالدى. جۇنزاۋ شىلانى، حۇيزاۋ شىلانى لوپ اۋدا. نىنىڭ ەكى ۇلكەن شىلان سورتى، وسى نەگىزدە بۇل اۋدان تەلىپ بۇدانداستىرۇ ارقىلى جاس كۇيىندە جەۋگە بولاتىن المپا شىلان مەن كەپتىرىپ تە، جاس كۇيىندە دە جەۋگە بولاتىن “چىيۇەشىان” سىندى ەكى جاڭا شىلان سورتىن جەتتىلدىرىپ، شىلاننىڭ ەگۇ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتتى.

شىلان سورتىن الۋان تۇرلىلەندىرىپ قانا قويماي، رايونىمىزدىڭ جەمىس ورمانى ەگمىشىلىگى تۇگەل الۋان تۇرلىلەنۇ. گە بەت الپ، ۇجۇزم، شىينەي، شىيغلى، شىيە سىياقتىلاردىڭ جاڭا سورتىارى ۇز. دىكىسىز جارىققا شىىىپ، ەگىلەتىن جەر - جۇزىم، المۇرت، المپا، ورنىك، ەنجۇر، انار … “جەمىس - جىدەك مەكەنى” دەگەن تاماشا اتى بار شىنجياڭدا جەمىس ورمانى ەگىلگەن جەر اۋدانى مولشەرمەن 18 مىلليون 500 مىڭ مۇ، بۇكىل ەلدەگى جەمىس ورمانى ەگىلگەن جەر اۋدانىنىڭ %13نى يەلەيدى، ول بۇكىل ەلدەگى نە. گىزگى جەمىس ورمانى ۇندىرىس اۋماقتا. رىنىڭ ىبرى. تالاي جىل ۇزدىكىسىز ىش. كەرەلەي قۇلىشىۋ ارقىلى سورتى الۋان ۇتۇرلى ۇرى ارقايسىنىىڭ ۇز باسەمدە. تارى بولۇ رايونىمىز جەمىس ورمانىنىڭ “جاڭا، ساپالى، ەرەكشە” بولۇپ جولمەن ۇجۇرۇنىڭ تەتىكىگە اينالدى.

شىلان — لوپ اۋدانىنداى ىبرىنىشى ۇلكەن جەمىس كاسپى سالاسى، بۇكىل اۋدان بويىنشا شىلان ەگىلگەن جەر اۋدانى 200 مىڭ مۇغا تايلايدى، 10 مىڭنان استام شارۋا شىلان ەگۇ ارقىلى كىرىستەرىن ارت. تىرىپ وتىر، سورتىن كوپەيتۇ لوپ اۋدانى. نىڭ شىلان كاسپى سالاسىنىڭ باسەمدىىن ارتتىرۇدىڭ ماڭغىدى جولىنا اينالدى. جۇنزاۋ شىلانى، حۇيزاۋ شىلانى لوپ اۋدا. نىنىڭ ەكى ۇلكەن شىلان سورتى، وسى نەگىزدە بۇل اۋدان تەلىپ بۇدانداستىرۇ ارقىلى جاس كۇيىندە جەۋگە بولاتىن المپا شىلان مەن كەپتىرىپ تە، جاس كۇيىندە دە جەۋگە بولاتىن “چىيۇەشىان” سىندى ەكى جاڭا شىلان سورتىن جەتتىلدىرىپ، شىلاننىڭ ەگۇ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتتى.

□ قۇلچا اۋدانى توغىسپالى مەديا ورتالىعى لو چۇنەيى

التىن كۇز، 9 - اي، ىلە وزەنىنىڭ بويىنداى قۇلچا اۋدانى قاس قالاشىعى سەيپىل قىستامىنداى سورتاڭ جەرگە بارساڭىز، جايقالىپ تۇرغان التىن سارى كۇرۇش اتىزى كوز الدىڭىزدا مەن مۇندالايدى، سورتاڭ جەردى قۇنارلاندىرۇدان كەلگەن 500 مۇ كۇرۇش اتىزىندا كۇرۇش ماساعى ساپ - سارى، ەدانى توق بولپ ۇسىپ، ورنلۇ الدىندا تۇر، بۇل سورتاڭ جەرگە سىناق رەتىندە تابىستى ەگىلگەن كۇرۇش سانالادى.

كەزىندەگى اۋىل شارۋاشلىقىنداى “يەن جايلىما” ۇجۇز مۇلىق قۇنارلى ەگىستىككە اينالدى، قاس قالاشىعى

اۋدانى ونىمدىلىكتىڭ قوزغاشلىقىمەن بىرتىندەپ ۇلعايدى.

9 - ايدىڭ 10 - كۈنى جىڭ اۋدانىنىڭ تودوگ قالاشىقىنداى داشىننۇڭ شارۋالار كاسپىتىك سەلبەستىك كووپەراتىۋنىڭ ۇجۇزم ەگمىشىلىگى بازاسىندا، ۇجۇزم بۇتاق. تارىندا قىزىل كۇلگىن ۇتۇستى جۇزمىدەر سامسىپ تۇر، ارى - بەرى قايشاللىسقان جۇمىشىلار ەيپەن قىيىپ، جىناپ، قوراپ. تاپ، تاسپالداپ ۇجۇر …

“كرىمسون ۇجۇزىمى جاڭا سورت، يىپىل ىبىز 700 مۇدان استام جەرگە ەكتىك. وسى ەكى جىلدا، ۇزدىكىسىز سىناقتان وتكىزۇ ارقىلى كرىمسون ۇجۇزىمى وسى اراعا ۇساتتى تامىر تارتتى، ۇنىمى دە وتە جاقسى بولدى”. وسى سەلبەستىك كووپە. راتىۋنىڭ جاۋاپتىسى خۇاڭ ىنشان بىلاي دەدى: تودوگ قالاشىعىنا ەگىلگەن كرىمسون ۇجۇزىمىنىڭ ۇتۇسىمى جوعارى بولپ قانا قويماي، ورتاشا قانت قۇرامى %23تىن جوعارى بولغاندىقتان، بازاردا ابرىققا قارسى نىئۇغا بولەنپ وتىر.

ۇجۇزم ەگمىشىلىگىنىڭ ونىمدىلىگى بارغان ساپىن جاقسارغانىن كورگەن سوك، جەرگىلىكتى ورنىنداى كوپتەگەن شارۋا وت. باسالارى رىكەس - تىركەس ۇجۇزم ەگمىشىلىگى قاتارىنا قوسىلدى. 2011 - جىلى خۇاڭ ىنشاننىڭ باستاماشى بولۇپمەن 40تان استام ۇجۇزم ەگەتىن باعبان وتباسى جىڭ اۋدانى داشىننۇڭ شارۋالار كاسپىتىك سەل. بەستىك كووپەراتىۋىن قۇرىپ، بىرلەسە دامىپ، جاڭا سورت ەنگىزىپ، ىبر تۇتاس ەگمىشىلك ۇلكىسىن، تەخنىكاسىن جانە باسقارۇ ىلشەمىن قولدانىپ، ۇجۇزم سورتىن، ساپاسىن ونان ارى جوعارىلاتىپ، بازار سۇررانسىن دا بارغان ساپىن ۇلعايتتى.

“قازىر جىڭ اۋدانىنداى ۇجۇزم ەگىلەتىن جەر اۋدانى 7500 مۇدان اسادى. سوغى جىلدارى جىڭ اۋدانى بازار قاچە.

جىلدىق ساتۇ سوماسى 25 مىلليون يۇان اينالسىندا بولدى.

قازىر خوتان ايماعىندا جەمىس ورمانى

نى ونىمدەرىن ۇغدەيتىن، قامابادا جاس كۇيىندە ساقىتايتىن 342 كاسپورىن جانە سەلبەستىك كووپەراتىۋى بار، جىلدىق ۇغدەۋ، جاس كۇيىندە ساقتاۋ مولشەرى 100 مىڭ توننادان اسادى. “خوتان يۇيزاۋ”، “يىپامان انارى” سىياقتى ىبرى توپ ۇگىرىلك ەلەۋمەتلىك ماركا قۇرىپ، ەرەكشە، ساپالى جەمىس ورمانى ونىمدەرى گۇاڭجۇۋ، بەيجىڭ، تىيانجىن، شاڭجاي سىياقتى جەرلەردە كۇسەت ساتىلدى. ۇگىرلەندىرىپ ورنالاستىرۇ، ىلشەم. ەندىرىپ ۇندىرۇ، كاسپى سالالاندىرىپ ساۋدا جۇرگىزۇ جانە ماركالاندىرىپ جوسپار. لاۋ - ساتۇ سىندى دامۇ ارناسىن العاشقى قامادىنا قالىپتاستىردى.

سورتتىڭ الۋان تۇرلىلەنۇى جەمىس ورمانى ونىمدەرىنىڭ ساتىلۇ ارناسىن كە. ڭەيتتى. جەر - جەر “يىتتەرنەت جەلىسىندە + يىتتەرنەت جەلىسىنەن تىس” ۇزارا ۇشتاش. تىرىلغان ساتۇ ۇدىسىن سىناقتان وتكىزىپ، جەمىس ورمانى ونىمدەرىن ۇندىرىلگەن جەردەن اللىستارغا جىبەردى.

9 - ايدىڭ 5 - كۈنى اقچى اۋدانى شىرعاناق جىناۋدى باستاۋ ۇراسىمىن جانە 2 - كەزەكتى “نۇڭشىنچىڭ” شىرعاناق جىناۋ جارىسى قىپىلىن وتكىزدى. سوغى جىلدارى اقچى اۋدانى شىرعاناق ەگمىشىل. گى كولەمىن ۇزدىكىسىز كەڭەيتتى، يىپىل 65 مىڭ مۇ جەرگە شىرعاناق ەگىلدى، 2000 توننا اينالسىندا ۇنىم بەرەتىندىگى مەجە. لەنىپ وتىر.

اقچى اۋدانى قۇلانسارق اۋىلى جىلدىز قىستامىنىڭ تۇرىغىنى جايپيار نۇنا. خۇنىنىڭ شىرعاناق ەككەنىىنە 5 جىل بولدى، ۇتۇسىمى جىل ساپىن جوعارىلاپ كەلەدى، ۇزىپ اللىغان شىرعاناق تىكە. لەي شىنجياڭ جۇڭگى شىرعاناق ىلىم - تەخنىكا شەكتى سەرىكتەستىگىنە جەتكىزد. لىپ، ۇندىرىس جەلىسىندە ۇغدەلۇ ارقىلى ۇساق جىيدەك جەمىس شىرعاناق تاللقاننا، شىرعاناق توسابىنا اينالدى، يىپىل وسى سەرىكتەستىك تاغى شىرعاناق شايبى سىياقتى جاڭا ونىمدەردى زەرتتەپ جاسادى.

ەگەر جاڭا ۇنىم شىرعاناقتىڭ جاڭا كاسپى كۇبى دەسەك، ەندەشە، جاڭا ساتۇ جولى ەنجۇردىڭ جاڭا تاقىرىبى بولپ تابىلادى.

ازوت گازىنان پايدالانىپ جاس كۇ. يىندە ساقتاۋ، وعان قوسا سۇىق تىزبەك. پەن تاسىمالداۋ ارقىلى قىزىلسۇ قىرعىز اۋ. تونومىيالى وپلىسىنىڭ ەنجۇرىن تىكەلەي شاڭجاي، بەيجىڭ، شىنجىن سىياقتى جەر. لەرگە ساتۇغا بولادى. اتۇش قالاسى ازاق قالاشىعى ازاق قىستامىنداى ەنجۇر ەگە. تىن باعبان حالچىحان ابدۇكەرىم بىلاي دەدى: “يۇرىن ەنجۇردى تاسۇ قىيىن ەدى، قازىر جاڭا تەخنىكا، جاڭا ۇتاسىل بار، ەنجۇرمىز بۇكىل ەلدىڭ جەر - جە. رىنە ساتىلاندىن بولدى”.

(تلىشى ۇپارىزات ابدۇل، قاتىناسقان تىلشلىەر جاڭ جىلى، سۇڭ يا. ۇن، سۇڭ ۇيگۇ)

بانكەدەن امانات - قارىز الۋىن بەلسەنە ساپكەستىردى. قارجى قىيىنشىلىعى شەشلى. گەننەن كەيىن، چىان شىنجۇن دەرەۋ سىكە كىرىسىپ، جەردى تەگىستەدى، توغان قازىپ، سۇ اكەلدى، تىڭلاپقىش بەرىپ، ەگىن سالىدى، بىرىنەشە اي ەڭبەك. تەنگەنەننەن كەيىن، 500 مۇ جەردەگى كۇرۇش تەز كوتكەپ، تۇپتەلىپ، بۇىن تارتىپ، ماساقتانىپ، ۇيىىن تاستاۋ مەزگ. لىسە ۇوتتى. توق كۇرۇش ماساقتارى جەلمەن ىرعالىپ، وسى سورتاڭ جەردىڭ ىبرىنىشى رەتكى مول ۇنىمەدى قارىسى الاتىندىىن اڭغارتتى.

چىان شىنجۇن بىلاي دەدى: وسۇد. نەن قاراعاندا، يىپىل كۇردىشلىڭ مۇ باسند. دىق ۇنىم مولشەرىنىڭ 400 كىلوگرامنان اسۇننان ۇمىت بار. توپىراقتىڭ ۇزدىكىسىز قۇنارلاۋىنىغا بايالىنىستى، الدا مۇ باسىندىق ۇنىم مولشەرى 600 نەشە كىلوگرامغا جە. تەدى دەپ ۇمىتەنىىپ وتىرمىن.

وگتۇستىك شىنجياڭنىڭ شاعىن اۋدان قالاشىقىندا دەنە

تارىيە بۇيىمدارى كاسپى سالاسى شوغىرى قۇرىلدى

□ انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىسى خان چىن - يان

8 - ايدىڭ سوغى، جاڭا ۇشار اۋ. دانىنىڭ كاسپى سالاسىن جەتتىلدىرۇ باق. شاسىنا ورنالاسقان شىنجياڭ باۋقىلۇڭ دالالىق دەنە تارىيە بۇيىمدارى شەكتى سەرىكتەستىگىنە (تومەندە قىسقارتىلىپ “شىنجياڭ باۋقىلۇڭ” دەلىنەدى) بارا قالساڭىز، ماشىنانىڭ گۇرىلدەگەن دا. ۇسى قۇلاق تۇندىرادى.

ۇندىرىس سەحننا كىرگەندە، ماسكا تاققان، ۇستىنە كوك ۇتۇستى قىزمەت كىيىمىن كىيگەن جۇمىشىلار ۇز جۇمىس ورىندارىندا قارىبالاس جۇمىس سىستەپ جاتتى. “الارماندار اسىقتىرىپ جاتىر، قارماق سابىن دىرەكتەرىپ، جىبەرىپ بەرۇمىمىز كەرەك”. شىنجياڭ باۋقىلۇڭنىڭ باس دىرەكتىورى يۇي لىحاي بىلاي دەدى: “بىىز ۇندىرىگەن قارماق سايبى وتە تانىمال، بۇكىل ەلدىڭ جەر - جەرىندە ارناۋلى ساتۇ دۇكەند. دەرەيمىز بار”.

ۇيچاي باۋقىلۇڭ بالىق اۋلاۋ جابدىقتارى شەكتى سەرىكتەستىگى ەل ىشىندەگى 100 قۇانتى كاسپورىند. نىڭ ىبرى، 2021 - جىلى 5 - ايدا سە. رىكتەستىك جاڭا ۇشار اۋدانىنا ىرگە تەپكەن، سول جىلى 10 جوعارى سورتتى بالىق اۋلاۋ جابدىقتارى ۇندىرىس لەنىياسى رەسىمى وندىرىس. كە قوسىلدى، ىلە - شالا الارماندار. دان ۇزىلىسىسىز تاپىىرسى كەلىپ ۇتۇستى. “قازىركى اينىا 20 مىڭ تال قارماق سابىنىڭ ۇنىم مولشەرى بو. يىنشا ەسەپتەنگەندە، تاپىىرسى جىل سوغىنا دەيىن تولپ بولدى” .

“بىلىتىر 7 - ايدا توقتام جاسا. سىىپ، 8 - ايدان باستاپ ماشىنىا ساتىپ الپ، 11 - ايدىڭ ورتا شەنىند.

دە رەسىمى وندىرىسكە قوستىق”. يۇي لىحاي بىلاي دەدى: “داينىداۋ. دان وندىرىسكە قوسىلغانغا دەيىن نە. بارى 3 جارىم اي ۋاقت كەتتى، بۇل دۇڭجىڭ شىنجياڭغا كومەكتەسۇ قول. باسىشلىق شتابىنىڭ بار كۇشپەن قول. داۋىنىڭ ارقاسى”.

“بىز جاڭا ۇشاردىڭ ادام كۇشى بايلىعى باسەمدىىن تولىق ساۋلەلەند. دىرىپ، شىعىس بولىك تەڭىز جاعالاۋىند. داعى ۇگىرلەر مەن شىكى قۇرلىقتىق ۇگىرلەردىڭ كاسپى سالاسىن ويىستىرۇ. عا كۇش سالپ، جاڭا ۇشاردىڭ جاڭا كاسپى سالاسى مەن جاڭا كاسپى كۇبى. نىڭ قۇنارلى توپىراغىن جەتتىلدىرىك”، - دەدى دۇڭجىڭ شىنجياڭغا كومەكتەسۇ قولباسشلىق شتابىنىڭ ورنىباسار قول. باسىشى، جاڭا ۇشار اۋداندىق پارتكوم. نىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ورنىباسار اكىمى ليۇ حايفىڭ.

دالالىق دەنە تارىيە بۇيىمدارى شىنجياڭنىڭ جاڭادان گۇلدەنگەن كاسپى سالاسى رەتىندە، دۇڭجىڭ شىنجياڭغا كومەكتەسۇ قولباسشلىق شتابىنىڭ بەلسەنە قۇلىشىۋنىڭ ارقا. سىندا اۋتونومىيالى رايوندىق نەركا. سىپ جانە يىنخورماتسىيالاندىرۇ مەڭ. گەرەمەسى دالالىق دەنە تارىيە بۇيىم. دارى نىساندارىن ەڭبەك شوغىرلاند. ەان كاسپورىندار تىزىمدىكىنە ەنگە. زىپ، العاشقى توپىتاي 9 كاسپورىند. دى اۋتونومىيالى رايوننىڭ ساپاساتتىق قولداۋىنان يىكىلىكتەندىردى. سونە مەن بىرگە، جاڭا ۇشار اۋدانى كاسپو. رىنداردى ۇسىمىسىز قارىز اقسا، راسمىياتتى ۇاكلاتان ىبىتىرۇ، زاۋود ۇيلەرىن وزگەرتۇ، قىزمەتكەرلەردى تارىيەلەۋ، زات اينالىمى، شوغىرلى